

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2420

Vragen van het lid **Smits** (SP) aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over *de vele schulden bij mbo-leerlingen* (ingezonden 17 maart 2011).

Antwoord van minister **Van Bijsterveldt-Vliegenthart** (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) (ontvangen 3 mei 2011).

Vraag 1

Wat is uw reactie op het bericht «Kwart van de mbo-scholieren heeft hoge schuld»?¹

Antwoord 1

Uit het rapport van het NIBUD blijkt dat de hoogte van de schuld bij 16- en 17-jarigen gemiddeld € 48 per student bedraagt. Het NIBUD definieert in zijn rapport «schuld» als het totaal aan leningen bij ouders, vrienden/kennissen, overige familieleden, DUO, bank of financiële instelling, partner en winkel of postorderbedrijf.

Wanneer de mbo'ers ouder worden en uitwonend worden, neemt deze schuld toe. Zo is deze bij uitwonende studenten gemiddeld € 2450. Overigens is het percentage mbo'ers met schulden in de afgelopen jaren afgenomen van 27% in 2005 tot 17% in 2010 (het percentage uitwonende mbo'ers met schuld is afgenomen van 35% in 2005 tot 24% in 2010). Ik vind het niet erg als men leent om zo te kunnen investeren in zijn of haar toekomst.

Vraag 2

Wat zijn de oorzaken dat steeds meer mbo-scholieren hogere schulden hebben?

Antwoord 2

In zijn onderzoek «Mbo'ers in geldzaken» gaat het NIBUD in op de ontwikkeling van de inkomsten en de uitgaven van mbo'ers in de afgelopen jaren. Bij het vergelijken van de inkomsten en de uitgaven blijkt dat de inkomsten de bestedingen niet volledig dekken. Mbo-studenten geven dus over het algemeen meer uit dan ze binnenkrijgen; een reden hiervoor wordt in het onderzoek niet gegeven. Navraag bij het NIBUD leert dat er zich in het algemeen een tendens in de Nederlandse samenleving voordoet waarbij men

¹ Trouw 15 maart 2011.

anders met geld omgaat (bijvoorbeeld meer kopen op afbetaling) dan een aantal jaren geleden.

Vraag 3

Acht u het wenselijk dat steeds meer mbo-scholieren geld lenen en dit uitgeven aan funuitgaven (vakantie, uitgaan)? Zo nee, welke maatregelen gaat u nemen om dit tegen te gaan? Zo ja, waarom?

Antwoord 3

Op rijksoverheidsniveau bestaan er verschillende initiatieven om jongeren ervan te weerhouden te makkelijk te lenen. Ik heb geen wettelijke mogelijkheden om dit soort gedrag tegen te gaan. Zie verder het antwoord op vraag 8. Wel ondersteun ik initiatieven waarmee de consequenties van geld lenen onder de aandacht van mbo-studenten wordt gebracht. Zo heeft de Jongeren Organisatie Beroepsonderwijs (JOB) op haar site tips voor geldbeheer opgenomen naar aanleiding van het onderzoek van het NIBUD. Daarnaast gaan de MBO Raad en de JOB met elkaar in overleg welke (communicatieve) maatregelen ze nog meer kunnen nemen. Zie ook het antwoord op de vragen 5, 9 en 10.

Vraag 4

Hoeveel leent een mbo'er gemiddeld bij de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO)? Hoeveel leent een mbo'er gemiddeld commercieel?

Antwoord 4

Van 2006 tot en met 2010 is het aantal bij DUO lenende mbo-leerlingen redelijk stabiel gebleven: rond de 30 000. Het totaal aantal mbo-leerlingen met studiefinanciering is circa 220 000, een deel van de mbo'ers leent niet bij DUO. Het bedrag dat deze studenten gemiddeld hebben geleend, is wel toegenomen. Het gemiddelde bedrag van de lening in het kader van de studiefinanciering is opgelopen van € 264 per maand in 2006 naar € 313 per maand in 2010.

Ik beschik niet over gegevens inzake commerciële leningen.

Vraag 5

Deelt u de mening dat het te gemakkelijk is om met één muisklik een studielening aan te gaan of deze fors te verhogen, onder meer gezien de opmerking van een mbo-scholiere «Het is heel makkelijk om je lening te verhogen, op internet kun je dat in een minuut regelen. Ik begon met 100 euro en leen inmiddels 500 euro per maand.»? Kunt u uw antwoord toelichten?

Antwoord 5

Ik deel deze mening niet. Inderdaad kan via «Mijn DUO» of via een wijzigingsformulier op de website van DUO door mbo-deelnemers boven de 18 een rentedragende lening worden aangevraagd dan wel een bestaande lening worden verhoogd. Het is goed dat deze digitale mogelijkheden bestaan. De mogelijkheid tot lenen maakt integraal onderdeel uit van het studiefinancieringsstelsel.

Lenen bij DUO is bedoeld om te kunnen investeren in je opleiding. Studerenden worden wel op verschillende manieren ondersteund in het doen van verstandige investeringsbeslissingen. Op de website van DUO staat veel informatie over bewust lenen en de studerenden kunnen via rekenmodellen voorrekenen wat het aangaan van een lening betekent. Het behoort uiteindelijk tot de eigen verantwoordelijkheid van studerenden om verstandig met geld om te gaan.

Vraag 6

Bent u bereid om studenten de voorwaarden voor een studielening op te sturen naar hun thuisadres en dat pas na acceptatie en ondertekening van de voorwaarden de lening verstrekt of verhoogd kan worden, zodat wordt voorkomen dat studenten impulsief leningen aan gaan met grote gevolgen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 6

Hiertoe ben ik niet bereid. Ik wil geen extra administratieve barrières opwerpen voor studerenden die een lening in het kader van de studiefinanciering aanvragen. Daarnaast heeft DUO, mede naar aanleiding van eerdere vragen ter zake door uw Kamer, een aantal maatregelen getroffen om studerenden meer bewust te maken van de risico's van lenen, zoals een rekenprogramma voor het berekenen van de hoogte van de studieschuld en diverse folders. Ik verwijs u volledigheidshalve naar de antwoorden op die Kamervragen (Tweede Kamer, vergaderjaar 2008–2009, Aanhangsel van de Handelingen, nr. 3173 en Tweede Kamer, vergaderjaar 2009–2010, Aanhangsel van de Handelingen, nr. 2284).

Vraag 7

Hoe gaat u ervoor zorgen dat meer mbo'ers hun belasting terugvragen en toeslagen aanvragen waar ze recht op hebben? Kunt u dat toelichten?

Antwoord 7

Ik zal contact opnemen met de betrokken ministeries om te bespreken wat de mogelijkheden zijn tot het verstrekken van informatie hierover op de DUO-website.

Vraag 8

Hoeveel wordt er per jaar door de overheid uitgegeven om jongeren ervan te weerhouden te veel of te makkelijk geld te lenen? Hoeveel heeft het project «Je geld en je leven» van De Nederlandse Bank gekost en wat heeft dit project tot op heden opgeleverd?²

Antwoord 8

Op rijksoverheidsniveau bestaat het platform Wijzer in geldzaken. Dit platform, bestaande uit 40 partners uit de financiële sector, de overheid, onderwijs-, voorlichtings- en consumenten-organisaties en de wetenschap, werkt aan financiële zelfredzaamheid van de Nederlandse consument, waaronder jongeren. Vanuit de rijksoverheid zijn de ministeries van Financiën, van SZW en van OCW bij het platform betrokken. Eén specifieke pijler van Wijzer in geldzaken richt zich op de financiële educatie van jongeren vanaf de leeftijd van 8 jaar tot jongvolwassenen. In 2011 heeft het platform Wijzer in geldzaken circa € 1 miljoen beschikbaar voor projecten om bewust financieel gedrag bij jongeren te stimuleren. Dit bedrag is gedeeltelijk afkomstig van de rijksoverheid en gedeeltelijk van de financiële sector. De tentoonstelling «Geld en je leven!» van De Nederlandse Bank leert jongeren (met name vmbo-scholieren) door een interactieve experience beter om te gaan met geld. Omdat de bezoekers voortdurend zelf keuzes moeten maken die financiële gevolgen hebben, is het een goede aanvulling op bestaand, meer statisch lesmateriaal. Geld en je leven! heeft de Nederlandse Bank

€ 300 000,- (incl. btw) gekost. De tentoonstelling is zeker 5 jaar in het DNB Bezoekerscentrum in Amsterdam te bezichtigen. Jaarlijks komen er circa 5 000 bezoekers op af en dit aantal is groeiende.

Vraag 9

Deelt u de mening dat het enorme gemak waarmee jongeren een studieleening kunnen afsluiten en fors kunnen verhogen haaks staat op de bij vraag 8 genoemde overheidsuitgaven en het strikte beleid rondom leenreclames? Zo nee, kunt u uitleggen hoe de twee zaken in lijn zijn met elkaar?

Antwoord 9

Nee, die mening deel ik niet. Zie het antwoord op vraag 5 en vraag 6.

Vraag 10

Waar staat op de website van DUO of de Informatie Beheer (IB)-Groep het logo «geld lenen kost geld»? Indien dit niet op de site staat, wat is hiervan de reden en bent u bereid om het logo alsnog op de betreffende website te plaatsen?

² <http://www.dnb.nl/onderwijs/vmbo/geld-en-je-leven/>

Antwoord 10

Dit logo staat niet op de website van DUO. DUO valt namelijk buiten de reikwijdte van de Wet op het financieel toezicht (Wft) aangezien de Wft niet van toepassing is op het door openbare lichamen ter uitvoering van een wettelijke taak aanbieden van krediet. Hiermee wordt onder andere bedoeld op studiefinanciering en andere kredietverlening door de overheid in het kader van subsidiëring (zie Kamerstuk 29 708, nr. 19).

DUO biedt leningen aan in het kader van het totale budget studiefinanciering als uitvloeisel van hetgeen geregeld is in de Wet studiefinanciering 2000. Het rentepercentage en de aflosvoorwaarden zijn niet vergelijkbaar met de rente en aflosvoorwaarden van commerciële partijen, waarop het door u genoemde logo zich primair richt.